

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ยาและเวชภัณฑ์มีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการสาธารณสุข การบริหารคลังยาและเวชภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพจะทำให้มียาและเวชภัณฑ์ในปริมาณที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ผู้ป่วย อย่างไรก็ตามกระบวนการบริหารคลังเวชภัณฑ์นั้นย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดข้อผิดพลาดขึ้นได้ ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงในงานคลังเวชภัณฑ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการลดปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจว่าจะได้รับยาที่มีคุณภาพในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในงานคลังเวชภัณฑ์สามารถพบได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก่อให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน เช่น ปัญหายาคงคลังไม่พอเบิกจ่ายส่งผลให้ขาดแคลนยาในการรักษาผู้ป่วย ในทางตรงข้าม การมียาค้างคลังยามากเกินไป อาจจะไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้ป่วยโดยตรง แต่ถือเป็นภาระของโรงพยาบาลที่ต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมาก แทนที่จะนำงบประมาณนั้นมาบริหารให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า แต่อย่างไรก็ตามความเสี่ยงดังกล่าวสามารถทำให้ลดลงจนถึงทำให้ไม่มีได้ หากมีการวางระบบป้องกันที่มีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งการบริหารความเสี่ยง (Risk management - RM) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถเข้ามามีการจัดการได้

โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงพยาบาลศูนย์ขนาดใหญ่ มี 948 เตียง พบว่าในปี 2544 มีผู้ป่วยมารับบริการ แบ่งเป็นผู้ป่วยนอก 494,119 รายและผู้ป่วยใน 60,453 ราย มูลค่ายาคงคลังเมื่อสิ้นปีงบประมาณ 38,461,336.88 บาท(1) หากในงานคลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลมีความเสี่ยงเกิดขึ้น แม้เพียงเล็กน้อยก็ตามย่อมส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะต่อตัวผู้ป่วย สำหรับการศึกษเกี่ยวกับความเสี่ยงในงานคลังเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาลพุทธชินราชพบว่ายังไม่เคยมีการศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในเรื่องดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนางานคลังเวชภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตามที่สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล(พรพ.)กำหนด เพื่อมุ่งสู่การรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation-HA) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อค้นหาและรวบรวมความเสี่ยงในงานคลังเวชภัณฑ์
2. เพื่อหาระดับความรุนแรงและความถี่ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบอุบัติการณ์การเกิดความเสี่ยงในงานคลังเวชภัณฑ์
2. ทำให้ทราบระดับความรุนแรงและความถี่ของความเสี่ยงที่เกิดขึ้น
3. ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขป้องกันความเสี่ยง เพื่อนำมาใช้ควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
4. ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาการทำงานของคลังเวชภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน เพื่อก้าวไปสู่การรับรองคุณภาพโรงพยาบาล

ขอบเขตงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยบริหารความเสี่ยงในงานคลังเวชภัณฑ์เฉพาะในส่วนลักษณะทั่วไปของคลังเวชภัณฑ์ การเก็บรักษาเวชภัณฑ์ การรับเวชภัณฑ์จากบริษัทฯ การเบิกเวชภัณฑ์จากหน่วยเบิก และการจ่ายเวชภัณฑ์ให้กับหน่วยเบิก ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของคลังเวชภัณฑ์และการเก็บรักษาเวชภัณฑ์ เก็บข้อมูลลักษณะทั่วไปของคลังเวชภัณฑ์และวิธีการเก็บรักษาเวชภัณฑ์

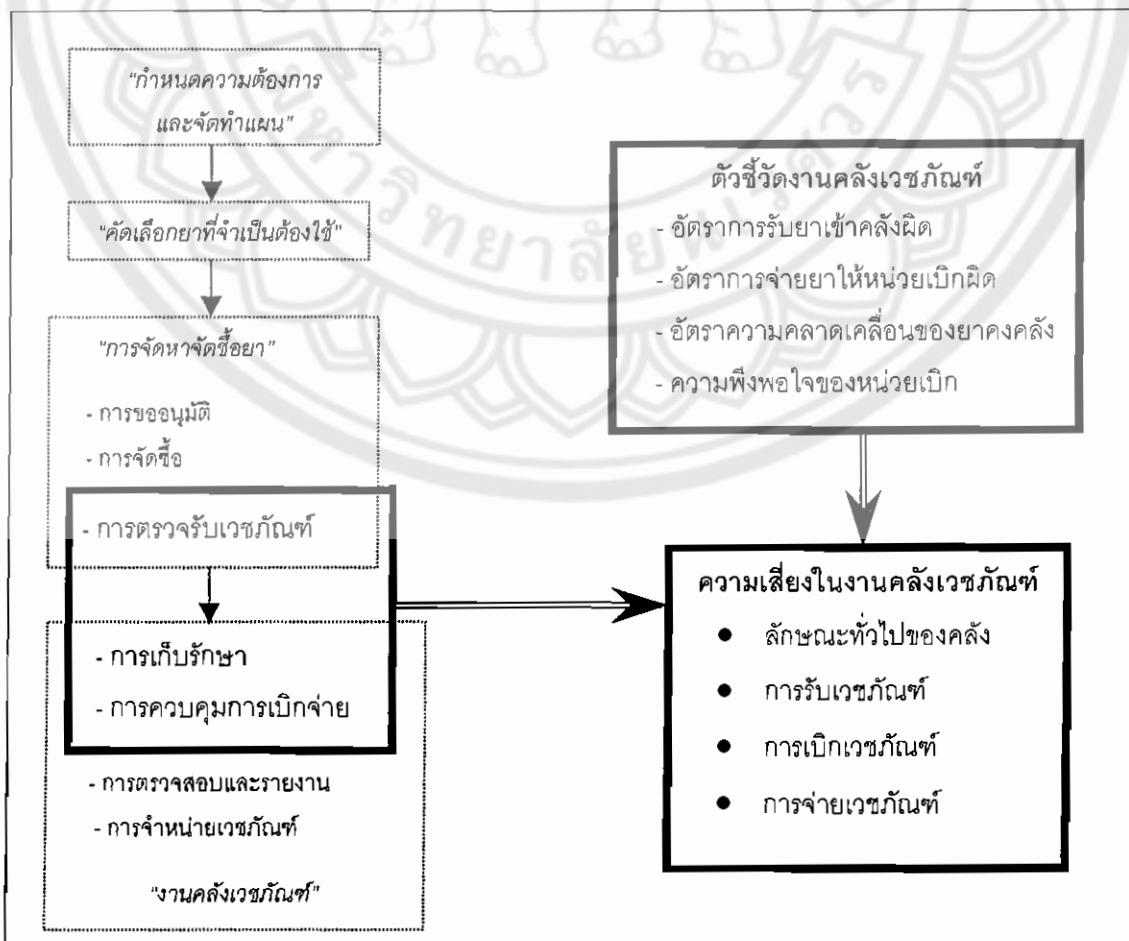
2. การรับเวชภัณฑ์ เก็บข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ เก็บจากใบสั่งซื้อเวชภัณฑ์ของโรงพยาบาล ใบวิเคราะห์เวชภัณฑ์และใบส่งของของบริษัทฯ และในส่วนของเวชภัณฑ์จะเก็บข้อมูลจากสภาพเวชภัณฑ์ หมายเลขการผลิตและวันหมดอายุของเวชภัณฑ์ นอกจากนี้จะมีการเก็บข้อมูลการลงรับเวชภัณฑ์ทั้งในคอมพิวเตอร์และสต็อคการ์ด

3. การเบิกเวชภัณฑ์จากหน่วยเบิก เก็บข้อมูลจากใบเบิกเวชภัณฑ์(ใบ 4 สี)จากหน่วยเบิก ใบสรุปการเบิก และการลงข้อมูลการเบิกเวชภัณฑ์ในคอมพิวเตอร์

4. การจ่ายเวชภัณฑ์ให้กับหน่วยเบิก เก็บข้อมูลจากการลงข้อมูลในคอมพิวเตอร์ สต็อคการ์ด และจำนวนเวชภัณฑ์คงคลัง การจัดยาให้กับหน่วยเบิก

โดยการศึกษาในครั้งนี้จะไม่รวมถึงกระบวนการคัดเลือกเวชภัณฑ์ การจัดหาจัดซื้อเวชภัณฑ์ในส่วนของการขออนุมัติและการจัดซื้อเวชภัณฑ์ และงานคลังเวชภัณฑ์ในส่วนของการตรวจสอบ-รายงานและการจำหน่ายเวชภัณฑ์ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและระบบการปฏิบัติงานของคลังเวชภัณฑ์

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

คำสำคัญของเรื่องที่ทำการวิจัย

- ความเสี่ยง (risk) หมายถึง โอกาสที่จะประสบกับความสูญเสียหรือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์(2)
- การบริหารความเสี่ยง (risk management) หมายถึง กระบวนการหรือระบบการบริหารจัดการเพื่อคุ้มครองทรัพยากรขององค์กร ประกอบด้วยขั้นตอนพื้นฐาน 4 ขั้น คือการค้นหาความเสี่ยง (risk identification) การประเมินความเสี่ยง (risk assessment) การจัดการกับความเสี่ยง (action to manage risk) และการประเมินผล (evaluation)(2) แต่งานวิจัยในครั้งนี้จะครอบคลุม 2 ขั้นตอน คือ การค้นหาความเสี่ยง และการประเมินความเสี่ยง ในคลังยาใหญ่ กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลพุทธชินราช
- เวชภัณฑ์ (medical supplies) หมายถึง วัสดุที่ใช้เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและฟื้นฟูสภาพ เช่น ยา วัสดุการแพทย์ ไม่รวมถึงครุภัณฑ์ทางการแพทย์
- คลังเวชภัณฑ์ (inventory) หมายถึง คลังยาใหญ่ กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลพุทธชินราช
- สต็อกการ์ด (stock cards) หมายถึง ระเบียบสำหรับบันทึกการหมุนเวียนของยาและปริมาณยาที่คงเหลือในคลังยาขณะนั้น
- รายการยาเกิน หมายถึง ได้รับรายการยามากกว่าที่ขอเบิก
- รายการยาขาด หมายถึง ได้รับรายการยาน้อยกว่าที่ขอเบิก
- รายการยาผิด หมายถึง ได้รับรายการยาเท่ากับที่ขอเบิก แต่รายการยานั้นไม่ถูกต้อง
- จำนวนยาเกิน หมายถึง ได้รับจำนวนยามากกว่าที่ขอเบิก
- จำนวนยาขาด หมายถึง ได้รับจำนวนยาน้อยกว่าที่ขอเบิก
- รูปแบบยาไม่ถูกต้อง หมายถึง ได้รับยาในรูปแบบที่ต่างจากยาที่ขอเบิก
- ขนาดยาไม่ถูกต้อง หมายถึง ได้รับยาในขนาด/ความแรงที่ต่างจากยาที่ขอเบิก